

Wetgevingsprogramma Voorjaar 2024

1. Inleiding

Dit wetgevingsprogramma bestaat uit drie delen:

In deel I wordt ingegaan op voortgang van de in voorbereiding zijnde klimaatwet- en regelgeving.

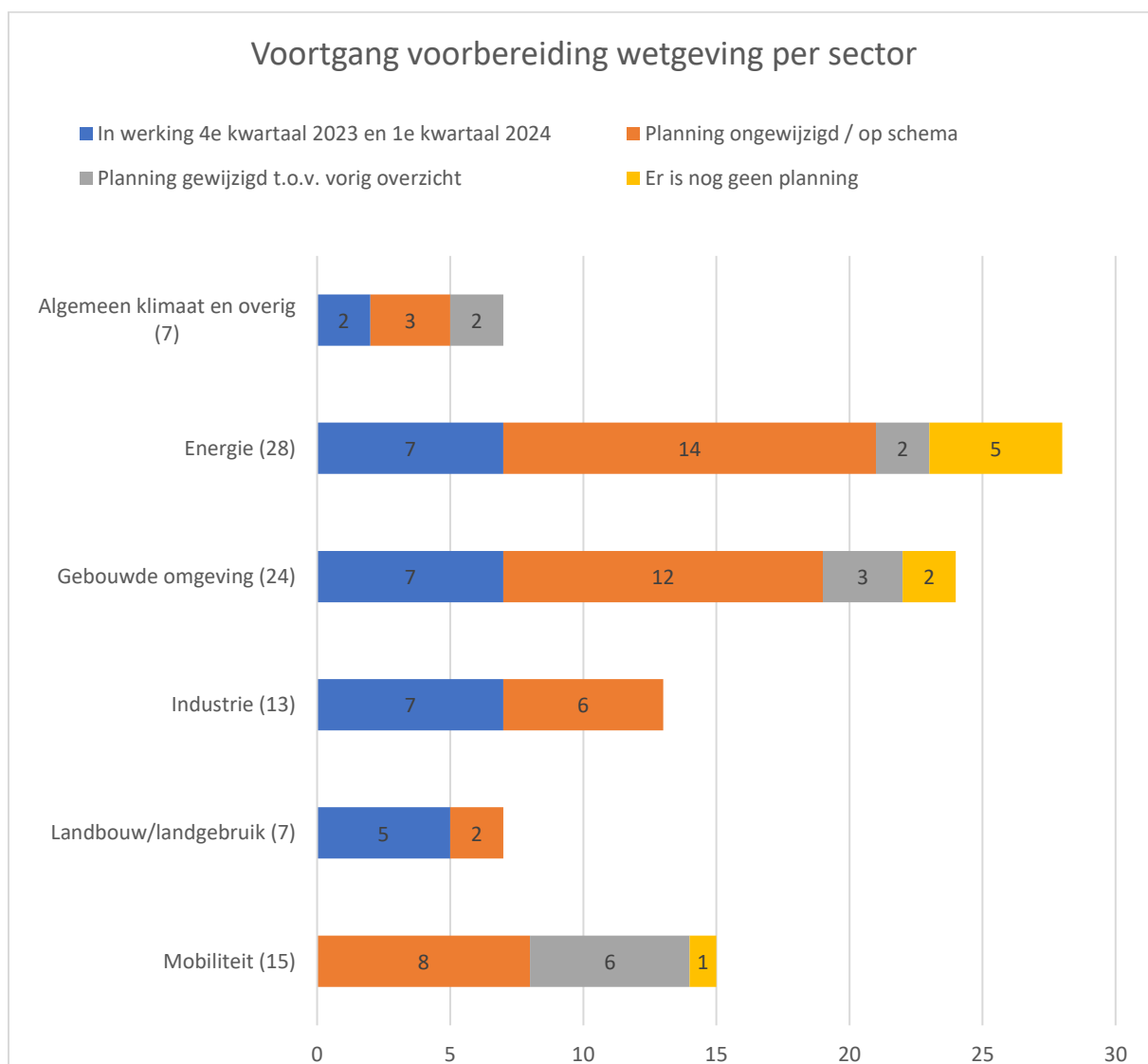
In deel II wordt ingegaan op ontwikkelingen die zich sinds het najaar van 2023 hebben voorgedaan in het internationaal en Europees klimaatrecht.

Deel III bevat een geactualiseerd overzicht van de in voorbereiding zijnde wet- en regelgeving op het terrein van klimaat.

Deel I Stand van zaken voorbereiding klimaatwet- en regelgeving

Een belangrijk instrument voor het realiseren van de klimaatdoelen is wetgeving. Twee keer per jaar wordt over de voortgang van de totstandkoming van klimaatwet- en regelgeving gerapporteerd. De laatste keer is dat gedaan met het verschijnen van de Klimaatnota 2023 op 26 oktober 2023 (*Kamerstukken II 2023/2024, 32813, nr. 1307*). In dit wetgevingsprogramma wordt een actueel overzicht gegeven van de klimaatwet- en regelgeving die in voorbereiding is.

Over de in voorbereiding zijnde wet- en regelgeving wordt het volgende gerapporteerd. 28 wetgevingsproducten zijn in de periode 1 oktober 2023 tot en met 1 april 2024 in werking getreden. 66 wetgevingsproducten worden momenteel voorbereid. Het gaat om vijf algemene wetgevingsproducten, zoals de wijziging van de Klimaatwet en om 61 wetgevingsproducten die specifiek gekoppeld zijn aan één van de vijf sectoren. In de onderstaande staafdiagrammen is de voortgang van de voorbereiding van wetgevingsproducten per sector weergegeven.

In de staafdiagrammen worden vier categorieën onderscheiden. Onder de eerste categorie (blauw) vallen de wetgevingsproducten die tussen 1 oktober 2023 tot en met 1 april 2024 in werking zijn getreden. De tweede categorie (oranje) betreffen de wetgevingsproducten waarvoor de voorbereiding op schema loopt. Voor de derde categorie wetgevingsproducten (grijs) is de planning ten opzichte van het op 26 oktober 2023 gepubliceerde wetgevingsprogramma gewijzigd. Op deze wijzigingen wordt hieronder per sector nader ingegaan. Voor de laatste categorie (geel) is op dit moment nog geen planning vastgesteld. De wetgevingsproducten die onder deze categorie vallen zijn in het wetgevingsoverzicht (deel III van dit wetgevingsprogramma) te herkennen doordat voor de beoogde inwerkingtredingsdatum in de rechterkolom "1-1-9999" is opgenomen.

1. Sector Algemeen klimaatbeleid en overige

Voor de sector 'Algemeen klimaatbeleid en overige' zijn vijf wetgevingsproducten in voorbereiding. Ten opzichte van het overzicht bij de Klimaatnota 2023 is hiervan één nieuw wetgevingsproduct, namelijk de wijziging van de Wet milieubeheer i.v.m. de invoering van een jaarverplichting circulaire polymeren, circulaire polymeereenheden en een register circulaire polymeereenheden (nummer 4 op het overzicht). De beoogde inwerkingtredingsdatum van de Tijdelijke wet Klimaatfonds is gewijzigd van 1 januari 2024 naar 1 juli 2024. Dit wetgevingsproduct is gepubliceerd op 1 februari 2024 (nummer 1 op het wetgevingsoverzicht).

Ten opzichte van het vorige overzicht zijn twee wetgevingsproducten in werking getreden binnen deze sector. Dit betreft de wet en de AMvB ter implementatie van de herziening van de richtlijn voor de handel in broeikasgas-emissierechten (ETS) (nummers 67 en 68 op het wetgevingsoverzicht). Op 25 januari 2024 is er een ingebrekestelling ontvangen vanwege de verlate implementatie van de ETS-richtlijn. Hierop is gereageerd dat de wet is gepubliceerd op 22 maart 2024: zie Staatsblad 2024, 65.

2. Sector Energie

De meeste wetgevingsproducten (21) worden momenteel voorbereid voor de sector 'Energie'. Ten opzichte van het vorige overzicht zijn er 14 nieuwe wetgevingsproducten in voorbereiding.

Voor twee wetgevingsproducten is de planning ten opzichte van het vorige overzicht aangepast. De beoogde inwerkingtredingsdatum van de Regeling emissie van broeikasgassen bij elektriciteitsopwekking is gewijzigd naar 1 januari 2025 (nummer 7 op het wetgevingsoverzicht), omdat de voorbereiding langer in beslag neemt. Daarnaast is de beoogde datum van inwerkingtreding van de Investeringssubsidie maakindustrie klimaatneutrale economie (nummer 13 op het overzicht) aangepast van 1 april 2024 naar 1 juni 2024, aangezien de voorbereidingen van de subsidie voorafgaand aan de internetconsultatie langer duurden dan verwacht. Alle andere wetgevingsproducten liggen op schema.

Tot slot zijn er het afgelopen halfjaar zeven wetgevingsproducten in de sector 'Energie' in werking getreden in de vorm van diverse regelingen (nummers 69 t/m 75 op het overzicht).

3. Sector Gebouwde omgeving

Voor de sector 'Gebouwde omgeving' worden momenteel 17 wetgevingsproducten voorbereid. Hiervan zijn zes wetgevingsproducten nieuw in voorbereiding ten opzichte van het overzicht bij de Klimaatnota 2023. Van vier wetgevingsproducten is de beoogde inwerkingtredingsdatum aangepast ten opzichte van het vorige overzicht:

- Voor de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) en de bijbehorende AMvB (Bgiw) (nummers 31 en 32 op het overzicht) is de beoogde inwerkingtredingsdatum gewijzigd van 1 juli 2024 naar 1 januari 2025, aangezien de voorbereiding en het parlementaire proces vanwege de complexiteit langer duren dan voorzien. Het plenair debat heeft plaatsgevonden op 27 maart 2024 en 10 april 2024.
- Voor de aanpassing van het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) na de Motie zonneladder Dik Faber c.s. (nummer 37) is de beoogde inwerkingtredingsdatum veranderd van 1 juli 2024 naar 'onbekend'. De reden hiervoor is dat uit de internetconsultatie vragen zijn gekomen over de relatie met de algemene maatwerkbevoegdheid van artikel 3.7 van het Bbl en de verhouding tot o.a. de energiebesparingsplicht. Het uitzoeken hiervan heeft ertoe geleid dat volstaan wordt met het algemene maatwerkvoorschrift uit 3.7 van het Bbl, waarmee maatwerk opgelegd kan worden tot het niveau nieuwbouw. Voor de gebruiksfunctie industrie is echter geen nieuwbouweis gesteld ten aanzien van hernieuwbare energie vanwege het ontbreken van een bepalingsmethode. Het is, vanwege de complexiteit, nog niet bekend wanneer voor de industrie een nieuwbouweis gesteld kan worden.
- Voor de wijziging Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (nummer 39) is de beoogde inwerkingtredingsdatum gewijzigd van 1 april 2024 naar 1 juli 2024, omdat er nog een evaluatie van de invoering en werking van de bestaande subsidieregeling diende plaats te vinden voordat tot wijziging kon worden overgegaan, wat tijd in beslag nam.

Het wetsvoorstel ter uitvoering van de afbouw van de salderingsregeling voor kleinverbruikers is verworpen door de Eerste Kamer. Daardoor zijn twee wetgevingsproducten van het overzicht verwijderd, omdat deze producten niet langer in voorbereiding zijn, namelijk (1) het wetsvoorstel ter uitvoering van de afbouw van de salderingsregeling voor kleinverbruikers en (2) de wijziging van het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen ten behoeve van de verlenging van de

periode waarbinnen netbeheerders een op afstand uitleesbare meetinrichting voor elektriciteit ter beschikking stellen.

Er zijn zeven wetgevingsproducten in werking getreden ten opzichte van het vorige wetgevingsoverzicht. Dit betreffen verschillende (subsidie)regelingen (nummers 76 t/m 82).

4. Sector Industrie

Voor de sector 'Industrie' worden zes wetgevingsproducten voorbereid. Ten opzichte van het vorige overzicht zijn vijf nieuwe wetgevingsproducten in voorbereiding, waaronder de implementatie van de REDIII met betrekking tot de sector industrie (nummers 45 t/m 49). Er zijn zeven wetgevingsproducten in werking getreden in de periode 1 oktober 2023 tot en met 1 april 2024 (nummers 83 t/m 89 op het wetgevingsoverzicht), waaronder de wijziging van de Wet milieubeheer in verband met de overgangperiode bij de invoering van een mechanisme voor koolstofcorrectie aan de grens.

De Wet fiscale klimaatmaatregelen elektriciteit en industrie in het pakket Belastingplan 2024 is verworpen door de Eerste Kamer. Daardoor zijn drie wetgevingsproducten van het overzicht verwijderd, omdat deze producten niet langer in voorbereiding zijn, namelijk (1) het afschaffen van de vrijstelling in de energiebelasting voor metallurgische en mineralogische procedés, (2) het afschaffen van de vrijstelling in de kolenbelasting voor duaal en non-energetisch verbruik van kolen, en (3) de ophoging van het tarief CO₂-minimumprijs.

5. Sector Landbouw en landgebruik

Voor de sector 'Landbouw en landgebruik' zijn twee wetgevingsproducten in voorbereiding: de Maatregel Gebiedsgerichte Beëindiging Veehouderijen (MGB) en de wijziging van de EG-regeling (nummers 50 en 51). Deze producten zijn nieuw ten opzichte van het vorige overzicht bij de Klimaatnota 2023.

In deze sector zijn vijf wetgevingsproducten in werking getreden in de periode 1 oktober 2023 tot en met 1 april 2024 (nummers 90 t/m 94), waaronder de wetgevingsproducten met betrekking tot de Wet fiscale klimaatmaatregelen glastuinbouw - Pakket Belastingplan 2024 die op 1 januari 2024 in werking zijn getreden. De uitvoering hiervan is versneld: op het vorige overzicht stond 1 januari 2025 aangegeven als beoogde inwerkingtredingsdatum.

6. Sector Mobiliteit

Voor de sector 'Mobiliteit' zijn 15 wetgevingsproducten in voorbereiding, waarvan er twee nieuw zijn ten opzichte van het vorige overzicht. Dit zijn de Regeling ter uitvoering van de AFIR (nummer 64) en de Subsidieregeling aanschaf emissieloze touringcars (nummer 65).

Van zes wetgevingsproducten is de beoogde inwerkingtredingsdatum ten opzichte van het vorige overzicht aangepast.

- Voor de normerende regeling werkgebonden personenmobiliteit (nummer 55 op het wetgevingsoverzicht) is de beoogde inwerkingtredingsdatum gewijzigd van 1 januari 2024 naar 1 juli 2024 door de vertraging in de parlementaire behandeling eind 2023, waardoor vaststelling, publicatie en inwerkingtreding met een half jaar is verschoven.
- Voor het wetsvoorstel grondslag CO₂-plafond voor luchthavens (nummer 58) is de beoogde inwerkingtredingsdatum aangepast van 1 juli 2025 naar 1 juli 2026 omdat de interne voorbereiding langer heeft geduurd dan eerder voorzien.
- Voor het wetsvoorstel wijziging Wet milieubeheer i.v.m. implementatie herziene Richtlijn hernieuwbare energie (REDIII) voor vervoer (nummer 60) is de beoogde inwerkingtredingsdatum gewijzigd van 1 januari 2025 naar 1 januari 2026, omdat de interne procedure (inclusief internetconsultatie) meer tijd vraagt dan gepland en mede vanwege de nog op te stellen onderliggende regelgeving 1 januari 2025 redelijkerwijs niet meer haalbaar is.
- Voor het wetsvoorstel uitvoeringswet Verordening betreffende de uitrol van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen (AFIR) en de bijbehorende AMvB (nummers 62 en 63) is de beoogde inwerkingtredingsdatum gecorrigeerd van 13 april 2024 naar 1 juli 2026, omdat bij het vorige overzicht per abuis de toepassingsdatum van de AFIR-verordening is genoemd in plaats van de bedoelde geplande inwerkingtreding van het wetsvoorstel. Dit is in dit overzicht gecorrigeerd.
- Voor de wijziging van het Besluit energie vervoer is de beoogde inwerkingtredingsdatum aangepast van 1 januari 2024 naar 1 mei 2024 vanwege vertraging in de laatste stappen van vaststelling (nummer 66).

Tot slot is het wetgevingsproduct over het betalen naar gebruik (nummer 52) controversieel verklaard door de Tweede Kamer, waardoor de datum van inwerkingtreding onzeker is.

Deel II Ontwikkelingen in het Internationaal en Europees recht

1. Recente ontwikkelingen in het internationaal klimaatrecht

De connectie tussen mensenrechten en milieu, waaronder het klimaat en klimaatverandering, alsook de verheldering van de verplichtingen van Staten onder het internationaal recht ten aanzien van (de gevolgen van) klimaatverandering staan in verschillende internationale gremia in de belangstelling. In dit verband spelen twee internationale adviesprocedures.

Op 12 december 2022 heeft de *Commission of Small Island States on Climate Change and International Law* het Zeerechttribunaal om advies gevraagd over de verplichtingen van Staten onder het VN Zeerechtverdrag ter bescherming en behoud van het mariene milieu, en de voorkoming, vermindering en controle van vervuiling van het mariene milieu met het oog op de gevolgen van klimaatverandering. De gevolgen van klimaatverandering betreffen volgens de *Commission of Small Island States on Climate Change and International Law* de opwarming van de oceaan, zeespiegelstijging en oceanverzuring. Nederland heeft op 16 juni 2023 een zienswijze ingediend en op 25 september 2023 meegedaan aan de hoorzitting, waarbij een mondelinge bijdrage mag worden geleverd. De Nederlandse inbreng richt zich op een uiteenzetting van de verplichtingen van Staten onder het VN Zeerechtverdrag om het mariene milieu te beschermen en te behouden, alsook om verdere verontreiniging van het mariene milieu te voorkomen, verminderen en bestrijden. Hoewel het VN Zeerechtverdrag geen specifieke bepalingen bevat die zien op klimaatverandering, toont de Nederlandse inbreng door middel van de schakelbepaling uit artikel 237 van het VN Zeerechtverdrag een koppeling aan tussen enerzijds de verplichtingen onder dit verdrag en anderzijds activiteiten die effect hebben op het klimaatsysteem, daarmee effect hebbend op het mariene milieu. De Nederlandse inbreng geeft daarbij aan dat verdere uitwerking van de verplichtingen onder het VN Zeerechtverdrag wordt vormgegeven door andere instrumenten, waarbij aansluiting kan worden gezocht bij activiteiten die vallen onder het mandaat van diverse internationale organisaties. Daarmee wordt beoogd het VN Zeerechttribunaal aan te sporen een signaal te geven aan de bevoegde organisaties (e.g. IMO, ICAO) dat handelingen die effect hebben op het klimaatsysteem en daarmee gevolgen hebben op oceanen en het mariene milieu effectiever gereguleerd zouden moeten worden middels het treffen van maatregelen in het kader van klimaatverandering. De Nederlandse inbreng sluit aan bij de inbreng van de Europese Unie, die zich richt op het VN Zeerechtverdrag en het internationale klimaatrecht. De Nederlandse zienswijze, alsook de andere zienswijzen, zijn openbaar en te raadplegen op de website van het VN Zeerechttribunaal.

Op 20 februari 2023 is een resolutie gepresenteerd aan de VN lidstaten ten behoeve van een adviesaanvraag bij het Internationaal Gerechtshof. De adviesaanvraag ziet op de verplichtingen van Staten onder het internationaal recht ten aanzien van de gevolgen van klimaatverandering. Deze resolutie is op 29 maart 2023 bij consensus aangenomen in de Algemene Vergadering van de VN. Staten hebben tot 22 maart 2024 de gelegenheid gekregen een zienswijze bij het Internationaal Gerechtshof in te dienen over de adviesvraag. De deadline voor het indienen van schriftelijke opmerkingen op de zienswijzen van anderen staat op 24 juni 2024. Ook organisaties die door het Internationaal Gerechtshof zijn toegelaten tot de adviesprocedure worden in de gelegenheid gesteld een zienswijze in te dienen. Nederland neemt deel aan deze adviesprocedure en zal ingaan op de verplichtingen ten aanzien van mitigatie en adaptatie onder het klimaatrecht, milieurecht, mensenrechten, gewoonterecht en zeerecht, en op de juridische gevolgen van deze verplichtingen.

2. Recente ontwikkelingen in het Europees (klimaat)recht

Fit for 55-pakket

Het Fit for 55-pakket (Ff55-pakket) van de EU dient ertoe de bestaande EU-wetgeving in overeenstemming te brengen met het klimaatdoel van de EU voor 2030 (ten minste 55% netto reductie van broeikasgassen in de EU ten opzichte van 1990).

Stand van zaken

Een groot deel van het Ff55-pakket is inmiddels vastgesteld en in werking getreden; een aantal andere maatregelen nog niet.

In het overzicht hieronder staat de stand van zaken van de verschillende Ff55-maatregelen. Daarin zijn de Ff55-voorstellen ingedeeld in drie categorieën:

- Ff55-maatregelen die zijn vastgesteld, gepubliceerd en in werking getreden,

- Ff55-voorstellen waarin trilogen zijn afgerond, maar Ff55-maatregel nog niet is vastgesteld en/of gepubliceerd, en
- Ff55-voorstel nog in Raadsfase.

Dit overzicht bevat grotendeels dezelfde informatie als het overzicht naar aanleiding van het verzoek van de vaste commissie voor EZK om een stand van zaken inzake de implementatie van het Ff55-pakket.¹ Wat EU-ontwikkelingen betreft bevat dit overzicht de stand van zaken van 18 maart 2024.

Wat betreft benodigde implementatiemaatregelen, is in dit overzicht bij al in werking getreden Ff55-maatregelen aangegeven of en zo ja, welke implementatieregelgeving vereist is. Waar aan de orde is een indicatie gegeven van het moment waarop aanbidding van een implementatiewetsvoorstel aan de Tweede Kamer wordt voorzien. Bij ver gevorderde, maar nog niet in werking getreden Ff55-maatregelen is aangegeven welke implementatieregelgeving daarvoor nodig geacht wordt. Eventuele nadere informatie over inwerkingtreding van concrete implementatiemaatregelen is te vinden in het wetgevingsoverzicht (zie Deel III hierna).

De implementatietermijnen van de maatregelen zijn kort. Mede daarom geldt, zoals eerder aangegeven in de wetgevingsprogramma's bij de voorjaarsbesluitvorming van 26 april 2023 en bij de Klimaatnota 2023, als uitgangspunt voor de implementatie van dit pakket dat het zuivere implementatie betreft. Dat betekent dat bij de implementatie geen andere regels worden opgenomen dan voor de implementatie noodzakelijk. Voor eventuele aanvullende nationale maatregelen moet een separaat wetgevingsproces worden gevolgd.

Fit-for-55-maatregel	Wetgevingsproduct	Eerst-verant - woord elijk minist erie	Type regeling	Fase	Implementat iedatum
Fit-for-55-maatregelen die zijn vastgesteld, gepubliceerd en in werking getreden					
Verordening 2023/857 van het Europees Parlement en de Raad van 19 april 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2018/842 betreffende bindende jaarlijkse broeikasgasemissiereducties door de lidstaten van 2021 tot en met 2030 teneinde bij te dragen aan klimaatmaatregelen om aan de toezeggingen uit hoofde van de Overeenkomst van Parijs te voldoen, en van Verordening (EU) 2018/1999 (ESR)	Geen uitvoeringsregelgeving vereist	EZK	-	-	Inwerkingtreding 20e dag na publicatie
Verordening (EU) 2023/955 van het Europees Parlement en de Raad van 10 mei 2023 tot oprichting van een sociaal klimaatfonds en tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1060 (SCF)	Geen uitvoeringsregelgeving vereist	EZK, FIN, SZW, BZK en I&W	-	-	Inwerkingtreding 20e dag na publicatie. Uiterste datum van indiening van het Sociaal

¹ Zie brief met bijlage van de Minister voor Klimaat en Energie van 23 februari 2024 (*Kamerstukken II* 2023/2024, 22112, nr. 3899).

					Klimaatplan door de lidstaten is 30 juni 2025
Verordening (EU) 2023/839 van het Europees Parlement en de Raad van 19 april 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2018/841 wat betreft het toepassingsgebied, vereenvoudiging van de rapportage- en nalevingsvoorschriften, en vaststelling van de streefcijfers voor de lidstaten voor 2030, en van Verordening (EU) 2018/1999 wat betreft verbetering van monitoring, rapportage, het volgen van de vooruitgang en beoordeling (LULUCF)	Geen uitvoeringsregelgeving vereist	LNV	-	-	Inwerkingtreding 20e dag na publicatie
Verordening (EU) 2023/851 van het Europees Parlement en de Raad van 19 april 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2019/631 wat betreft de aanscherping van de CO2-emissienormen voor nieuwe personenauto's en nieuwe lichte bedrijfsvoertuigen in overeenstemming met de verhoogde klimaatambitie van de Unie	Geen uitvoeringsregelgeving vereist	I&W	-	-	Inwerkingtreding 20e dag na publicatie
Verordening (EU) 2023/956 van het Europees Parlement en de Raad van 10 mei 2023 tot vaststelling van een mechanisme voor koolstofcorrectie aan de grens (CBAM)	Wijziging van de Wet milieubeheer in verband met de overgangperiode bij de invoering van een mechanisme voor koolstofcorrectie aan de grens	FIN	Wet	In werking getreden 6-12-2023 (Stb. 2023, 440); zie Deel III nr. 85	1-10-2023
ETS: - Richtlijn (EU) 2023/959 van het Europees Parlement en de Raad van 10 mei 2023 tot wijziging van Richtlijn 2003/87/EG tot vaststelling van een systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Unie en Besluit (EU) 2015/1814 betreffende de instelling en de werking van een marktstabiliteitsreserve voor de EU-regeling voor de handel in	Wijziging Wet milieubeheer (wijzigingen emissiehandelssysteem)	EZK / I&W / BZK	Wet	Aangenomen door Eerste Kamer d.d. 27-2-2024; zie Deel III nr. 67	1-1-2024

broeikasgasemissierechten - Richtlijn (EU) 2023/958 van het Europees Parlement en de Raad van 10 mei 2023 tot wijziging van Richtlijn 2003/87/EG wat betreft de bijdrage van de luchtvaart aan de emissiereductiedoelstelling van de Unie voor de hele economie en de passende toepassing van een wereldwijde marktgebaseerde maatregel - Besluit (EU) 2023/136 van het Europees Parlement en de Raad van 18 januari 2023 tot wijziging van Richtlijn 2003/87/EG wat betreft de kennisgeving inzake compensatie in het kader van een wereldwijde marktgebaseerde maatregel voor in de Unie gevestigde vliegtuigexploitanten - Verordening (EU) 2023/957 van het Europees Parlement en de Raad van 10 mei 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2015/757 om maritieme vervoersactiviteiten in het EU-emissiehandelssysteem op te nemen en te voorzien in de monitoring, rapportage en verificatie van emissies van aanvullende broeikasgassen en emissies van aanvullende scheepstypes					
	Wijziging Besluit handel in emissierechten	EZK / I&W / BZK	AMvB	Zie Deel III nr. 68	1-1-2024
	Regeling handel in emissierechten en Regeling voorkoming verontreiniging door schepen	EZK / I&W / BZK	Regeling	Zie Deel III nr. 5	1-1-2024
Richtlijn (EU) 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende energie-efficiëntie en tot wijziging van verordening (EU) 2023/955 (herschikking; EED)	AMvB ter implementatie van artikel 12 van richtlijn 2023/1791 betreffende energie-efficiëntie (EED) over het openbaar maken van energiegebruik van datacentra	EZK	AMvB	Voorbereiding; zie Deel III nr. 16	15-5-2024
	Wetsvoorstel ter implementatie van richtlijn 2023/1791	EZK	Wet	Voorbereiding (Tijdsindicatie toezending TK: Q4 2024); Zie Deel III nr. 15	11-10-2025

	AMvB ter implementatie van richtlijn 2023/1791	EZK	AMvB	Voorbereiding; zie Deel III nr. 17	11-10-2025
Richtlijn (EU) 2023/2413 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/2001, Verordening (EU) 2018/1999 en Richtlijn 98/70/EG wat de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen betreft, en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2015/652 van de Raad (REDIII)	Wetsvoorstel wijziging Wet milieubeheer i.v.m. implementatie herziene Richtlijn hernieuwbare energie (REDIII) voor vervoer	I&W	Wet	Voorbereiding (Tijdsindicatie toezending TK: Q3 2024); zie Deel III nr. 60	1-1-2025
	Wetsvoorstel tot wijziging van de Wet milieubeheer en de Wet op de economische delicten in verband met een jaarverplichting hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong voor de waterstofgebruikende industrie (uitvoering artikel 22bis van de gewijzigde richtlijn hernieuwbare energie (richtlijn 2023/2413; REDIII))	EZK	Wet	Voorbereiding (Tijdsindicatie toezending TK: Q1 2025); zie Deel III nr. 45	1-1-2026
	AMvB houdende regels met betrekking tot de Wet jaarverplichting brandstoffen van niet-biologische oorsprong industrie (uitvoering artikel 22bis van de gewijzigde richtlijn hernieuwbare energie (richtlijn 2023/2413; REDIII))	EZK	AMvB	Voorbereiding; zie Deel III nr. 46	1-1-2026
	Regeling met betrekking tot de Wet jaarverplichting brandstoffen van niet-biologische oorsprong industrie (uitvoering artikel 22bis van de gewijzigde richtlijn hernieuwbare energie (richtlijn 2023/2413; REDIII))	EZK	Ministeriële regeling	Voorbereiding; zie Deel III nr. 47	1-1-2026
	AMvB ter implementatie van artikel 15bis, derde lid, van de gewijzigde richtlijn hernieuwbare	BZK	AMvB	Voorbereiding; zie Deel III nr. 40	21-5-2025

	energie (richtlijn 2023/2413; REDIII)				
	Wetsvoorstel ter implementatie van de versnellingsopties voor hernieuwbare energie (artikelen 15 ter t/m 16 septies)	EZK	Wet	Voorbereiding (Tijdsindicatie toezending TK: Q4 2024); zie Deel III nr. 48	1-7-2024/21-5-2025
	Wetsvoorstel ter implementatie overige artikelen REDIII	EZK	Wet	Voorbereiding (Tijdsindicatie toezending TK: Q4 2024); zie Deel III nr. 49	21-5-2025
Verordening (EU) 2023/1805 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende het gebruik van hernieuwbare en koolstofarme brandstoffen in het zeevervoer, en tot wijziging van Richtlijn 2009/16/EG (FuelEU Maritime)	Wetsvoorstel ter uitvoering van verordening 2023/1805 betreffende het gebruik van hernieuwbare en koolstofarme brandstoffen in het zeevervoer, en tot wijziging van Richtlijn 2009/16/EG (FuelEU Maritime) en Verordening (EU) 2023/2405 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 inzake het waarborgen van een gelijk speelveld voor duurzaam luchtvervoer (ReFuelEU Luchtvaart)	I&W	Wet	Voorbereiding (Tijdsindicatie toezending TK: Q3 2024); zie Deel III nr. 59	1-1-2025
Verordening (EU) 2023/2405 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 inzake het waarborgen van een gelijk speelveld voor duurzaam luchtvervoer (ReFuelEU Luchtvaart)	Zie wetsvoorstel hiervoor	I&W	Wet	Voorbereiding (Tijdsindicatie toezending TK: Q3 2024); zie Deel III nr. 59	1-1-2025
Verordening (EU) 2023/1804 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende de uitrol van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen en tot intrekking van	Wetsvoorstel ter uitvoering van Verordening 2023/1804 betreffende infrastructuur alternatieve brandstoffen (AFIR)	I&W	Wet	Voorbereiding (Tijdsindicatie toezending TK: Q1 2025); zie Deel III nr. 62	13-4-2024

Richtlijn 2014/94/EU (AFIR)	AMvB ter uitvoering van Verordening 2023/1804 betreffende infrastructuur alternatieve brandstoffen (AFIR)	I&W	AMvB	Voorbereiding; zie Deel III nr. 63	13-4-2024
	Regeling ter uitvoering van Verordening 2023/1804 betreffende infrastructuur alternatieve brandstoffen (AFIR)	I&W	Regeling	Voorbereiding; zie Deel III nr. 64	13-4-2024
Fit-for-55-voorstellen waarin triloggen zijn afgerond, maar Ff55-maatregel nog niet is vastgesteld en gepubliceerd					
Verordening inzake de beperking van de methaanemissies in de energiesector en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/942	Wetsvoorstel ter uitvoering van de sanctiebepaling van de verordening inzake de beperking van methaanemissies in de energiesector	EZK	Wet	Voorbereiding	Kennisgeving van de uitvoeringsregelgeving van de sanctiebepaling binnen 12 maanden na inwerkingtreding
	AMvB ter uitvoering van deze verordening	EZK	AMvB	Voorbereiding	Inwerkingtreding verordening 20 dagen na publicatie
	Regeling ter uitvoering van de verordening	EZK	Regeling	Voorbereiding	Inwerkingtreding verordening 20 dagen na publicatie
Herziening van de richtlijn betreffende de energieprestaties van gebouwen (EPBD)	Wijziging van m.n. Besluit bouwwerken leefomgeving	BZK	AMvB	Voorbereiding; zie Deel III nr. 27	Twee jaar na inwerkingtreding
Herschikking Gasrichtlijn 2009/73/EU Herschikking Gasverordening 715/2009/EU (decarbonisatiepakket)	Wijziging Energiewet en AMvB	EZK	Wet en AMvB	Voorbereiding	Twee jaar na inwerkingtreding
Fit-for-f55-voorstel nog in Raadsfase					
Herziening Richtlijn energiebelastingen (EBR)		FIN, EZK			

3. Klimatrechtszaken

Eerste uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in klimaatzaken

Op 9 april 2024 heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: EHRM) voor het eerst uitspraken gedaan in klimaatzaken. Het gaat om drie klimaatzaken, waaronder in de zaak

Duarte Agostinho e.a. tegen Nederland en 31 andere staten. In deze zaak hebben zes Portugese kinderen en jongvolwassen gesteld dat de aangeklaagde staten te weinig doen tegen klimaatverandering, waardoor bepaalde mensenrechten zoals neergelegd in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) worden geschonden. Het EHRM heeft de klacht van de Portugese jongeren tegen Nederland en de andere aangesproken staten (behalve Portugal) niet-ontvankelijk verklaard, omdat de klagers zich buiten hun rechtsmacht bevonden (artikel 1 EVRM). Ten aanzien van Portugal is de klacht eveneens niet-ontvankelijk, omdat de jongeren niet eerst de nationale rechtsmiddelen in Portugal hebben benut.

Ook in twee andere klimaatzaken heeft het EHRM op 9 april 2024 een uitspraak en beslissing genomen. Het gaat om een Franse en een Zwitserse zaak. In beide zaken is Nederland geen partij. De Franse zaak (*Carême t. Frankrijk*) is niet ontvankelijk bevonden vanwege het gebrek aan slachtofferschap.

In de Zwitserse zaak (*Verein Klimaseniorinnen Schweiz e.a. t. Zwitserland*) is door een groep seniore vrouwen gesteld dat Zwitserland mensenrechten schendt, omdat Zwitserland onvoldoende maatregelen treft om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. De vrouwen stellen dat ouderen in het bijzonder worden getroffen door klimaatverandering, omdat ze kwetsbaar zijn voor hittegolven. In deze zaak heeft het EHRM een schending aangenomen van artikel 8 EVRM (recht op een privé- en familieleven) en artikel 6 EVRM (het recht op een eerlijk proces en toegang tot de rechter). Het EHRM stelt dat klimaatverandering een ernstige bedreiging vormt voor het genot van de door het EVRM gewaarborgde mensenrechten en dat staten op grond van artikel 8 EVRM een positieve verplichting hebben om regelgeving en maatregelen in te voeren om gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen. Het EHRM geeft een algemeen kader om te beoordelen of staten hun beoordelingsmarge t.a.v. deze positieve verplichting overschrijden. Aan de hand van dit kader oordeelt het EHRM dat Zwitserland zijn beoordelingsmarge heeft overschreden en artikel 8 EVRM schendt.

Klimaatzaak Bonaire

Op 11 januari 2024 hebben acht inwoners van Bonaire en Greenpeace Nederland (hierna: eisers) de Nederlandse Staat gedagvaard, omdat ze menen dat het Nederlandse klimaatbeleid gebrekking is en leidt tot een inbreuk van mensenrechten van de inwoners van Bonaire. Eisers stellen dat zowel het adaptatiebeleid voor Bonaire, als het mitigatiebeleid voor Europees Nederland tekortschiet. Eisers verzoeken de rechtbank om de Staat te veroordelen tijdig de noodzakelijke adaptatiemaatregelen te treffen om Bonaire te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering en ook om maatregelen te treffen om de uitstoot van broeikasgassen in Europees Nederland richting 2030 en 2040 drastisch terug te dringen. De zaak is aanhangig bij de rechtbank Den Haag.

Klimaatzaak België

Op 30 november 2023 heeft het Hof van Beroep van Brussel (hierna: het Hof) uitspraak gedaan in de hoger beroepsprocedure van Vereniging zonder winstoogmerk (Vzw) Klimaatzaak en ruim 58.000 mede-eisers (hierna samen: eisers) over het Belgisch klimaatbeleid. Het Hof oordeelt dat op overheden een positieve rechtsplicht rust om de nodige passende maatregelen te nemen tegen gevaarlijke klimaatverandering. Die rechtsplicht volgt uit artikelen 2 en 8 van het EVRM die betrekking hebben op het 'recht op leven' en het 'recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven'. Het Hof stelt vast dat de Belgische Staat, het Vlaams gewest en het Brussels Hoofdstedelijk gewest de artikelen 2 en 8 van het EVRM schenden, omdat ze minder maatregelen treffen dan de ondergrens van het aandeel dat België moet leveren. Voor het Waals gewest stelt het Hof geen schending vast. Het Waals gewest heeft de nodige vooruitgang geboekt in het reduceren van de uitstoot van broeikasgassen (in 2021 met bijna 40% t.o.v. 1990).

De rechtbank in eerste aanleg had in 2021 al geoordeeld dat sprake was van een schending van artikelen 2 en 8 EVRM, maar het Hof gaat een stap verder door ook een reductiebevel op te leggen. De Belgische Staat, het Vlaams gewest en het Brussels Hoofdstedelijk gewest worden verplicht de jaarlijkse uitstoot van broeikasgassen op Belgisch grondgebied met ten minste 55% te reduceren in 2030 t.o.v. 1990. Het Hof komt tot een reductie van 55% vanwege de gunstige positie van België t.o.v. veel andere EU-lidstaten om bij te dragen aan de 2030-emissiereductiedoelstelling uit de Europese Klimaatwet. Het Hof leidt hieruit af dat er geen twijfel kan zijn dat een emissiereductie van 55% in 2030 ten opzichte van 1990 het minimum is voor België om zijn verplichtingen van artikelen 2 en 8 EVRM na te komen. Het Hof stelt ook dat een reductie van 55% politiek niet onmogelijk is, omdat dit reductiepercentage ook is opgenomen in het Belgische regeerakkoord.

Deel III Het wetgevingsoverzicht

In de onderstaande tabel is per sector de wet- en regelgeving opgenomen die thans in voorbereiding is. In de tweede tabel is de wet- en regelgeving opgenomen die in de periode 1 oktober 2023 tot en met 1 april 2024 in werking is getreden. Wetgevingsproducten die voor 1 oktober 2024 in werking zijn getreden, zijn niet opgenomen in het overzicht. Daarvoor wordt verwezen naar het wetgevingsprogramma bij de Klimaatnota 2023.

Naar aanleiding van de beschouwingen van de Afdeling advisering van de Raad van State over de concept Klimaatnota 2023 is de rechterkolom met de beoogde inwerkingtredingsdatum gesplitst. In deze kolom is daardoor zichtbaar gemaakt wat de beoogde inwerkingtredingsdatum in het vorig overzicht was en wat de beoogde inwerkingtredingsdatum nu is, zodat in de tabel zichtbaar wordt of een wijziging in de planning heeft plaatsgevonden.

Nr.	Wetgevingsproduct	Onderwerp	Eerst-verantwoordelijk ministerie	Bron	Type regeling	Maatregel	Fase	Beoogde inwerkingtreding (1-1-9999 = nog geen planning)	
								Vorig overzicht (01-10-2023)	Nu (01-04-2024)
1	Tijdelijke wet klimaatfonds	Algemeen klimaat en overig	EZK	Coalitieakkoord Rutte IV	Wet	Tijdelijke wet Klimaatfonds. Gepubliceerd op 1 februari 2024: Staatsblad 2024, 16.	Gepubliceerd	1-1-2024	1-7-2024
2	Wijziging van de Klimaatwet	Algemeen klimaat en overig	EZK	Coalitieakkoord Rutte IV	Wet	Wijziging Klimaatwet (o.a. opnemen onafhankelijke adviesraad en aansluiten bij begrotingscyclus).	Vorbereiding	1-1-2025	1-1-2025
3	AMVB uitgebreide producentenverantwoordelijkheid luiers en incontinentiemateriaal	Algemeen klimaat en overige (Circulaire Economie)	IenW	-	AMvB	Invoering uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor luiers en incontinentiemateriaal.	Vorbereiding	1-1-2026	1-1-2026
4	Wijziging Wet milieubeheer in verband met de invoering van een jaarverplichting circulaire polymeren, circulaire polymeereenheden en een register circulaire polymeereenheden	Algemeen klimaat en overige (Circulaire Economie)	IenW		Wet/AMvB	Wet milieubeheer wijziging, AMvB moet eronder komen te hangen (zoals bij RED). Juridisch vormgeven van de wetwijziging die nodig is voor de handelssystematiek als onderdeel van de invoering van de nationale circulaire plastic norm.	Vorbereiding	-	1-1-2027
5	Wijziging Regeling handel in emissierechten en wijziging Regeling voorkoming verontreiniging door schepen	Algemeen klimaat en overig	EZK/ IenW / BZK	Fit for 55-pakket	Regeling	Implementatie Herzieningen van de richtlijn voor de handel in broeikasgasemissierechten (ETS) i.v.m. uitbreiding zeevaart, wegtransport en gebouwde omgeving (inclusief wijziging verordening 2015/757 zeevaart) en i.v.m. luchtvaart.	Afronding en vaststelling	1-1-2024 en 1-7-2024	15-4-2024
6	Subsidieregeling CO ₂ -vrije gascentrales	Energie	EZK	Coalitieakkoord Rutte IV	Regeling	Subsidieregeling CO ₂ -vrije gascentrales.	Vorbereiding	1-1-9999	1-1-9999
7	Regeling emissie van broeikasgassen bij elektriciteitsopwekking	Energie	EZK	Klimaataakkoord	Regeling	Regeling strekt tot uitvoering van de Wet minimum CO ₂ -prijs elektriciteitsopwekking en het Besluit emissie van broeikasgas bij elektriciteitsopwekking.	Vorbereiding	1-4-2024	1-1-2025
8	Energiewet	Energie	EZK	Klimaataakkoord en EU-implementatie	Wet	De Elektriciteitswet 1998 en Gaswet worden herzien en samengevoegd in een nieuwe Energiewet. De Energiewet biedt met inachtneming van het belang van het betrouwbaar, duurzaam, doelmatig en milieuhygiënisch verantwoord functioneren van de elektriciteits- en gasvoorziening een hernieuwd regelgevend kader met betrekking tot de het transport en de levering van elektriciteit en gas. Het wetsvoorstel voert een aantal afspraken uit het Klimaataakkoord uit, onder andere het aanpakken van verschillende knelpunten rondom de infrastructuur en de herziening van het systeem voor data-uitwisseling.	Tweede Kamer	1-1-2025	1-1-2025
9	AMvB onder de Energiewet	Energie	EZK	Klimaataakkoord en EU-implementatie	AMvB	AMvB onder de Energiewet.	Consultatie en toetsing	-	1-1-2025
10	Wijziging Wet milieubeheer i.v.m. jaarverplichting groengaseenheden voor leveranciers aan eindgebruikers met een kleine aansluiting (wetsvoorstel bijmengverplichting groen gas)	Energie	EZK	Coalitieakkoord Rutte IV	Wet	Wetsvoorstel waarin leveranciers van gas worden verplicht aan te tonen dat in hun levering aan afnemers met een kleinverbruiks aansluiting een bepaalde hoeveelheid gas uit hernieuwbare bronnen is bijgemengd: bijmengverplichting groen gas. Dit kunnen de leveranciers bewijzen met (verhandelbare) certificaten.	Voorportaal, onderraad, ministerraad	1-1-2026	1-1-2026

11	Afnameverplichting groene waterstof in de industrie	Energie	EZK	EU-implementatie	Wet	Wetsvoorstel waarin de industrie waar gebruik wordt gemaakt van waterstof wordt verplicht dat een bepaald percentage van het waterstofgebruik zal bestaan aan uit hernieuwbare energiebronnen opgewekte waterstof.	Consultatie en toetsing	1-1-2026	1-1-2026
12	Wijziging van de Kernenergiwet	Energie	EZK/IenW	Coalitieakkoord Rutte IV	Wet	Om bedrijfsduurverlenging van de kerncentrale in Borssele mogelijk te maken dient de kernenergiwet aangepast te worden (in de wet staat nu een einddatum die geschrapt of gewijzigd zal worden).	Vorbereiding	1-7-2025	1-7-2025
13	Investeringssubsidie maakindustrie klimaatneutrale economie	Energie	EZK	Nationaal groeifondsvoorstellen GroenvermogenNL, Circular Batteries, SolarNL	Regeling	Nieuwe subsidieregeling voor productielijnen en -fabrieken voor elektrolyzers, batterijen en zonnepanelen onder Europees Tijdelijk crisis- en transitiesteunkader. Aanmelding Europese Commissie vereist.	Consultatie en toetsing	1-4-2024	1-6-2024
14	Wijziging subsidiemodules Energie & Klimaat Onderzoek en Ontwikkeling (EKO), Demonstratie energie- en klimaatinnovatie (DEI+), Versnelde klimaatinvesteringen in de industrie (VEKI)	Energie	EZK	Regulier	Regeling	Toevoegen en openstellen thema Elektriciteit aan EKO, openstellen kleine subsidies thema Circulaire economie van DEI+, openstellen VEKI	Vorbereiding	-	4-4-2024
15	Wetsvoorstel ter implementatie van richtlijn 2023/1791 betreffende energie-efficiëntie (EED)	Energie	EZK	Fit for 55-pakket	Wet	Richtlijn (EU) 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende energie-efficiëntie en tot wijziging van verordening (EU) 2023/955 (herschikking; EED).	Vorbereiding	-	11-10-2025
16	AMvB ter implementatie van artikel 12 van richtlijn 2023/1791 betreffende energie-efficiëntie (EED) over het openbaar maken van energiegebruik van datacentra	Energie	EZK	Fit for 55-pakket	AMvB	Richtlijn (EU) 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende energie-efficiëntie en tot wijziging van verordening (EU) 2023/955 (herschikking; EED).	Raad van State	-	15-5-2024
17	AMvB ter implementatie van richtlijn 2023/1791	Energie	EZK	Fit for 55-pakket	AMvB	Richtlijn (EU) 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende energie-efficiëntie en tot wijziging van verordening (EU) 2023/955 (herschikking; EED).	Vorbereiding	-	11-10-2025
18	Wijziging Omgevingsregeling over het openbaar maken van energiegebruik van datacentra	Energie	EZK	Fit for 55-pakket	Regeling	Artikel 12 van Richtlijn (EU) 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende energie-efficiëntie en tot wijziging van verordening (EU) 2023/955 (herschikking; EED).	Vorbereiding	-	15-5-2024
19	Wetsvoorstel ter uitvoering van de sanctiebepaling van de verordening inzake de beperking van methaanemissies in de energiesector	Energie	EZK	Fit for 55-pakket	Wet	Uitvoering van met name de sanctiebepaling van de verordening inzake de beperking van de methaanemissies in de energiesector en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/942. Verordening is nog niet vastgesteld en gepubliceerd. Implementatie moet 12 maanden na inwerkingtreding.	Vorbereiding	-	1-1-9999
20	AMvB ter uitvoering van Verordening inzake de beperking van de methaanemissies in de energiesector	Energie	EZK	Fit for 55-pakket	AMvB	Uitvoering van met name de sanctiebepaling van de Verordening inzake de beperking van de methaanemissies in de energiesector en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/942. Verordening is nog niet vastgesteld en gepubliceerd. Implementatie moet 12 maanden na inwerkingtreding.	Vorbereiding	-	1-1-9999
21	Regeling ter uitvoering van Verordening inzake de beperking van de methaanemissies in de energiesector	Energie	EZK	Fit for 55-pakket	Regeling	Uitvoering van met name de sanctiebepaling van de Verordening inzake de beperking van de methaanemissies in de energiesector en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/942. Verordening is nog niet vastgesteld en gepubliceerd. Implementatie moet 12 maanden na inwerkingtreding.	Vorbereiding	-	1-1-9999
22	Wijziging Energiewet i.v.m. Herschikking Gasrichtlijn 2009/73/EU Herschikking Gasverordening 715/2009/EU (decarbonisatiepakket)	Energie	EZK	Fit for 55-pakket	Wet	Implementatie van de herziene gasrichtlijn i.v.m. onder andere de regulering en uitrol van het waterstofsysteem en het stimuleren van hernieuwbare en CO2-arme gassen.	Vorbereiding	-	1-4-2026
23	AMvB i.v.m. Herschikking Gasrichtlijn 2009/73/EU Herschikking Gasverordening	Energie	EZK	Fit for 55-pakket	AMvB	Implementatie van de herziene gasrichtlijn i.v.m. onder andere de regulering en uitrol van het waterstofsysteem en het stimuleren van	Vorbereiding	-	1-4-2026

	715/2009/EU (decarbonisatiepakket)					hernieuwbare en CO2-arme gassen.			
24	Wetsvoorstel ter implementatie van Richtlijn 2024/.. en Verordening (EU)/... 2024 inzake verbeteren van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie (EMD) en Verordening (EU) 2024/.. ter verbetering van de bescherming van de Unie tegen marktmanipulatie op de groothandelsmarkt voor energie	Energie	EZK	-	Wet	Het wetsvoorstel implementeert de regels uit de Verordening die gaan over het toezicht op de groothandelsmarkt voor elektriciteit. Daarnaast betreft het een aanpassing van de Elektriciteitsrichtlijn naar aanleiding energiecrisis. Inwerkingtreding verordeningen 20 dagen na publicatie. Implementatietermijn richtlijn: 6 maanden na inwerkingtreding.	Voorbereiding	-	1-1-2026
25	AMvB ter implementatie van Richtlijn 2024/.. inzake verbeteren van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie (EMD)	Energie	EZK	-	AMvB	Dit betreft een wijziging van het Energiebesluit dat samenhangt met het wetsvoorstel bij de EMD. Het wetsvoorstel implementeert de regels uit de Verordening die gaan over het toezicht op de groothandelsmarkt voor elektriciteit. Daarnaast betreft het een aanpassing van de Elektriciteitsrichtlijn naar aanleiding energiecrisis.	Voorbereiding	-	1-1-2026
26	AmvB gegevensuitwisseling i.v.m. energiebesparing	Energie	EZK	-	AMvB	De AMvB betreft een uitwerking van de delegatiegrondslag in het voorgestelde artikel 18.25a van de Omgevingswet. Dit artikel en het onderliggende ontwerp-besluit beogen een grondslag te creëren voor gegevensverstrekking door met name de netbeheerders ten behoeve van effectief toezicht op de energiebesparingsplicht. Concreet betekent dit dat in een AMvB onder de Omgevingswet (het Omgevingsbesluit) partijen aangewezen worden die gegevens verstrekken met een specificatie om welke gegevens dit gaat.	Voorbereiding	-	1-1-9999
27	Wijziging van Besluit bouwwerken leefomgeving (EPBD)	Gebouwde omgeving	BZK	Fit for 55-pakket & uitvoering EPBDIII	AMvB	Mogelijke aanpassing van de energieprestatie-eisen bij nieuwbouw, ingrijpende renovatie, verbouw en technische bouwsystemen naar aanleiding van de resultaten van de Kosten Optimaliteit Studie (KOS). De KOS is gereed op 1-1-2024.	Voorbereiding	1-7-2025	1-7-2025
28	Aanpassing Besluit bouwwerken leefomgeving	Gebouwde omgeving	BZK	Klimaatakkoord	AMvB	De milieuprestatie-eis voor nieuwe gebouwen wordt aangescherpt en de reikwijdte wordt mogelijk aangepast.	Internetconsultatie	1-7-2025	1-7-2025
29	Aanpassing Omgevingsregeling	Gebouwde omgeving	BZK	Klimaatakkoord	Regeling	De milieuprestatie-eis voor nieuwe gebouwen wordt aangescherpt en de reikwijdte wordt mogelijk aangepast.	Internetconsultatie	-	1-7-2025
30	Aanpassing Boek 5 Burgerlijk Wetboek	Gebouwde omgeving	BZK/JenV	Klimaatakkoord	Wet	Introductie notificatieregeling in verband met het wegnemen van belemmeringen bij de plaatsing van oplaadpunten voor elektrische voertuigen op parkeervoorzieningen van Vereniging van Eigenaars (VvE's) alsmede regels voor de versnelling van verduurzaming van VvE's.	Voorbereiding	1-7-2026	1-7-2026
31	Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw)	Gebouwde omgeving	BZK	Klimaatakkoord	Wet	Gemeenten krijgen de mogelijkheid om te regelen welke wijken op termijn overstappen op een duurzaam alternatief voor aardgas.	Tweede Kamer	1-7-2024	1-1-2025
32	AMvB gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw)	Gebouwde omgeving	BZK	Klimaatakkoord	AMvB	Gemeenten krijgen de mogelijkheid om te regelen welke wijken op termijn overstappen op een duurzaam alternatief voor aardgas.	Voorbereiding	1-7-2024	1-1-2025
33	Burgerlijk Wetboek, Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte	Gebouwde omgeving	BZK	Klimaatakkoord	Wet	Instemming- en initiatiefrecht bij verduurzaming	Voorbereiding	1-1-9999	1-1-9999
34	Wetsvoorstel collectieve warmte (Wcw)	Gebouwde omgeving	EZK	Klimaatakkoord	Wet	De Wet collectieve warmte vervangt de Warmtewet. Doel is de energietransitie in de gebouwde omgeving te faciliteren en bescherming te (blijven) bieden aan verbruikers van collectieve warmte. Met het oog hierop worden regels gesteld over onder meer de marktordening, tariefregulering, verduurzaming en leveringszekerheid.	Raad van State	1-1-2025	1-1-2025
35	AMvB Wcw algemeen AMvB Wcw tariefregulering AMvB Wcw warmtetransport	Gebouwde omgeving	EZK	Klimaatakkoord	AMvB	Er zal een AMvB worden opgesteld die de tariefregulering regelt voor onder meer collectieve warmtevoorzieningen en kleine collectieve warmtesystemen. Ook zullen er regels specifiek voor warmtetransportnetten en de bijbehorende tariefregulering worden gesteld. De overige onderwerpen zullen in de AMvB algemeen worden	Voorbereiding	1-1-2025	1-1-2025

						opgenomen.			
36	Regeling Wcw	Gebouwde omgeving	EZK	Klimaatakkoord	Regeling	Werkt regels in de Wcw en één van de AMvB's verder uit over de collectieve warmte.	Voorbereiding	1-1-2025	1-1-2025
37	Aanpassing Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl)	Gebouwde omgeving	BZK	Motie zonneladder Dik Faber c.s. 32813, nr 204	AMvB	Introduceert de bevoegdheid voor gemeenten om bij maatwerk te bepalen dat de daken van bestaande utiliteitsgebouwen met gebruiksoppervlakte meer dan 250m ² gebruikt worden voor de opwek van hernieuwbare energie/zon op dak tot het totale dakoppervlak.	Voorbereiding	1-7-2024	1-1-9999
38	Regeling specifieke uitkering nationaal isolatieprogramma tweede tranche	Gebouwde omgeving	BZK	-	Regeling	Regeling voor het verstrekken van specifieke uitkeringen ten behoeve van het isoleren van slecht geïsoleerde woningen van met name kwetsbare huishoudens.	Voorbereiding	-	1-7-2024
39	Wijziging Subsidierегeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen	Gebouwde omgeving	BZK	Een aantal toezeggingen aan de Kamer	Regeling	Wijziging wegens een bonus voor biobased isolatiemateriaal, definitie EPA-adviseur en diverse andere wijzigingen.	Voorbereiding	1-4-2024	1-7-2024
40	AMvB ter implementatie van artikel 15bis, derde lid, van de gewijzigde richtlijn hernieuwbare energie (richtlijn 2023/2413; REDIII)	Gebouwde omgeving	BZK	Fit for 55-pakket	AMvB	Wijziging Besluit bouwwerken leefomgeving in verband met de implementatie van de herziene Richtlijn hernieuwbare energie (REDIII). De wijziging implementeert de verplichting dat een minimumniveau hernieuwbare energie wordt gebruikt in gebouwen waarvan het verwarmingssysteem wordt vervangen, wanneer dat economisch, technisch en functioneel haalbaar is.	Voorbereiding	-	21-5-2025
41	Subsidierегeling duurzaam maatschappelijk vastgoed-portefeuille	Gebouwde omgeving	BZK	Klimaatakkoord	Regeling	De subsidierегeling DUMAVA-portefeuille is een aanvulling op de huidige subsidierегeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed. In het Klimaatakkoord is aangegeven dat er naast de reguliere DUMAVA een subsidie komt voor eigenaren met grote vastgoedportefeuilles binnen het maatschappelijk vastgoed, om hen te ondersteunen met verduurzaming op een manier die overeenkomt met hun specifieke behoeftes.	Voorbereiding	-	1-10-2024
42	Specifieke uitkering duurzaam maatschappelijk vastgoed	Gebouwde omgeving	BZK	Klimaatfonds	Regeling	Derde tranche ten behoeve van het ontzorgen van kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren bij de verduurzaming van de gebouwde onroerende zaken die zij in eigendom hebben.	Voorbereiding	-	1-1-2025
43	Regeling vereenvoudiging subsidies warmtenetten en subsidie in pandige kosten	Gebouwde omgeving	BZK	Klimaatfonds	Regeling	Het opzetten van een regeling voor het subsidiëren van de in pandige kosten bij de aansluiting op een warmtenet, inclusief het aanpakken van de 'subsidiespaghetti'.	Voorbereiding	-	1-1-2025
44	Wijziging Besluit stimulering duurzame energieproductie en klimaattransitie (SDE++)	Industrie	EZK	-	AMvB	De wijziging voorziet in de mogelijkheid om bij het toewijzingsproces voor bepaalde categorieën een aanvullend terugvorderingsmechanisme in te voeren in het geval met gesubsidieerde projecten buitensporige winsten worden behaald.	Raad van State	1-7-2024	1-7-2024
45	Wetsvoorstel tot wijziging van de Wet milieubeheer en de Wet op de economische delicten in verband met een jaarverplichting hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong voor de waterstofgebruikende industrie (uitvoering artikel 22bis van de gewijzigde richtlijn hernieuwbare energie (richtlijn 2023/2413; REDIII)	Industrie	EZK	Fit for 55-pakket	Wet	Wetsvoorstel ter implementatie van de REDIII.	Voorbereiding	-	1-1-2026
46	AMvB houdende regels met betrekking tot de Wet jaarverplichting brandstoffen van niet-biologische oorsprong industrie (uitvoering artikel 22bis van de gewijzigde richtlijn hernieuwbare energie (richtlijn 2023/2413; REDIII)	Industrie	EZK	Fit for 55-pakket	AMvB	AMvB ter implementatie van de REDIII.	Voorbereiding	-	1-1-2026
47	Regeling met betrekking tot de Wet jaarverplichting brandstoffen van niet-biologische oorsprong	Industrie	EZK	Fit for 55-pakket	Regeling	Regeling ter implementatie van de REDIII.	Voorbereiding	-	1-1-2026

	industrie (uitvoering artikel 22bis van de gewijzigde richtlijn hernieuwbare energie (richtlijn 2023/2413; REDIII))								
48	Wetsvoorstel ter implementatie van de versnellingsopties voor hernieuwbare energie REDIII (artikelen 15 ter t/m 16 septies)	Industrie	EZK	Fit for 55-pakket	Wet	Wetsvoorstel ter implementatie van de REDIII.	Vorbereiding	-	1-7-2024/21-5-2025
49	Wetsvoorstel ter implementatie overige artikelen REDIII	Industrie	EZK	Fit for 55-pakket	Wet	Wetsvoorstel ter implementatie van de REDIII.	Vorbereiding	-	21-5-2025
50	Maatregel gerichte aankoop, 2 ^e tranche (MGA-2), in de vorm van de Maatregel Gebiedsgerichte Beëindiging veehouderijen (MGB)	Landbouw en landgebruik	LNV/NenS	-	Regeling	Doelstelling van de MGB is om via een gebiedsgerichte aanpak veehouderijen te kunnen laten sluiten waarmee een bijdrage wordt geleverd aan het realiseren van doelstellingen op het gebied van reductie stikstof, in combinatie met realisatie van wateropgaven zoals opgenomen in het PPLG; en/of realisatie van klimaatopgaven zoals opgenomen in het PPLG.	Vorbereiding	-	1-1-2025
51	Wijziging EG-regeling	Landbouw en landgebruik	LNV	-	Regeling	De EG-regeling heeft nieuw budget en openstelling gekregen en ziet op verduurzaming: Het subsidieplafond van de EG-regeling wordt verhoogd van 30 miljoen euro naar 70 miljoen euro. Aanleiding voor deze ophoging is de verwachte grote belangstelling van bedrijven om met behulp van de subsidie te investeren in subsidiabele energiebesparingsmaatregelen. Dit helpt de glastuinbouwsector bij het halen van hun klimaatdoelen	Gepubliceerd	-	5-4-2024
52	Betalen naar gebruik	Mobiliteit	FIN/IenW	Coalitieakkoord Rutte IV		MRB Plus (Betalen naar Gebruik).	Controversieel verklaard door Tweede Kamer	1-1-2030	1-1-9999
53	Belastingplan 2023	Mobiliteit	FIN	Coalitieakkoord Rutte IV		Afbouw bpm-vrijstelling bestelauto ondernemer.	Gepubliceerd	1-1-2025	1-1-2025
54	Belastingplan 2024	Mobiliteit	FIN	Voorjaarspakket klimaat	Wet	De vaste voet in de bpm wordt per 2025 met 200 euro per personenauto verhoogd. De budgettaire opbrengst wordt gebruikt om de subsidie (SEPP) voor aanschaf en private lease van tweedehands emissievrije personenauto's te verlengen tot en met 2029.	Gepubliceerd	1-1-2025	1-1-2025
55	Normerende regeling werkgebonden personenmobiliteit	Mobiliteit	IenW	-	AMvB	Invulling van de normerende regeling voor werkgerelateerde mobiliteit. Onder werkgerelateerde mobiliteit wordt verstaan: woon-werkverkeer, zakelijk verkeer en goederenvervoer. Voor zakelijk verkeer en woon-werkverkeer geldt dat deze regeling van toepassing is op alle werkgevers (concernniveau) met 100 of meer medewerkers. Voor goederenvervoer wordt via een eigen traject een aparte norm opgesteld zodat de normen aansluiten bij de praktijk (zie verderop). Is gepubliceerd: Stb. 2023, 472.	Gepubliceerd	1-1-2024	1-7-2024
56	Wet Vrachtwagenheffing	Mobiliteit	IenW/ FIN	-	Wet	Invoering vrachtwagenheffing (VWH): inclusief terugsluis van de netto-opbrengsten naar de sector voor verduurzaming en innovatie van de vervoerssector2021. Wet is gedeeltelijk in werking getreden; de vrachtwagenheffing start feitelijk in 2026.	Gepubliceerd	1-1-2026	1-1-2026
57	Wetsvoorstel wijziging Wegenverkeerswet 1994	Mobiliteit	IenW	-	Wet	Als de uitvoeringsagenda in 2025 niet heeft geleid tot instellen ZE zones in 30-40 steden, wordt wetgeving voorbereid om in 2030 zero-emissie zones in te stellen per 2030.	Optioneel	1-1-2030	1-1-2030
58	Wetsvoorstel grondslag CO2-plafond	Mobiliteit	IenW	Coalitieakkoord Rutte IV	Wet/AMvB	Invoeren nationaal CO2-plafond voor luchthavens. Concrete uitwerking moet nog worden ingevuld.	Vorbereiding	1-7-2025	1-7-2026
59	Wetsvoorstel uitvoeringswet FuelEU Maritiem en reFuelEU luchtvaart	Mobiliteit	IenW	Fit for 55-pakket	Wet/AMvB	Beleggen van taken op het gebied van toezicht en handhaving met betrekking tot de verordening. Wetsvoorstel ter uitvoering van verordening 2023/1805 betreffende het gebruik van hernieuwbare en koolstofarme brandstoffen in het zeevervoer, en tot wijziging van Richtlijn 2009/16/EG (FuelEU Maritime) en Verordening (EU) 2023/2405 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 inzake het waarborgen	Vorbereiding	1-1-2025	1-1-2025

						van een gelijk speelveld voor duurzaam luchtvervoer (ReFuelEU Luchtvaart)			
60	Wetsvoorstel wijziging Wet milieubeheer i.v.m. implementatie herziene Richtlijn hernieuwbare energie (REDIII) voor vervoer	Mobiliteit	IenW	Fit for 55-pakket	Wet	Implementatie REDIII op onderwerp vervoer met wijziging titels 9.7 en 9.8 Wet milieubeheer.	Voorbereiding	1-1-2025	1-1-2026
61	Tijdelijke subsidieregeling zero emissie mobiliteit	Mobiliteit	IenW	-	Regeling	Subsidieregeling voor het stimuleren van investeringen in waterstoftankstations en waterstofvoertuigen voor wegvervoer en laadinfrastructuur zwaar elektrisch wegvervoer	Voorbereiding	1-1-2024	1-7-2024
62	Wetsvoorstel ter uitvoering van Verordening 2023/1804 betreffende infrastructuur alternatieve brandstoffen (AFIR)	Mobiliteit	IenW	Fit for 55-pakket	Wet	O.a. aanwijzen van bevoegde autoriteiten op het gebied van toezicht en handhaving; intrekken Besluit infrastructuur alternatieve brandstoffen. Implementatie Verordening (EU) 2023/1804 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende de uitrol van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen en tot intrekking van Richtlijn 2014/94/EU.	Voorbereiding	13-4-2024	1-7-2026
63	AMvB ter uitvoering van Verordening 2023/1804 betreffende infrastructuur alternatieve brandstoffen (AFIR)	Mobiliteit	IenW	Fit for 55-pakket	AMvB	AMvB ter uitvoering van verordening 2023/1804.	Voorbereiding	13-4-2024	1-7-2026
64	Regeling ter uitvoering van Verordening 2023/1804 betreffende infrastructuur alternatieve brandstoffen (AFIR)	Mobiliteit	IenW	Fit for 55-pakket	Regeling	Ministeriële regeling ter uitvoering van de AFIR: verordening 2023/1804.	Voorbereiding	-	1-7-2026
65	Subsidieregeling aanschaf emissieloze touringcars	Mobiliteit	IenW	-	Regeling	Subsidieregeling voor het stimuleren van stimulering van de aanschaf van nieuwe emissieloze touringcars	Voorbereiding	-	1-10-2024
66	Wijziging Besluit energie vervoer	Mobiliteit	IenW	Voorjaarsbesluitvorming Klimaat	AMvB	Verhogen jaarverplichting energie voor vervoer voor kalenderjaar 2024 en 2025, ter uitvoering van de in de Voorjaarsbesluitvorming Klimaat vastgestelde afspraak van verhoging in 2024 met 20 PJ of 1,5 Mton CO2-reductie.	Afronding en vaststelling	1-1-2024	1-5-2024

Wetgevingsproducten die in het vierde kwartaal van 2023 en het eerste kwartaal van 2024 in werking zijn getreden:

Nr.	Wetgevingsproduct	Onderwerp	Eerst-verantwoordelijk ministerie	Bron	Type regeling	Maatregel	Fase	In werking getreden op
67	Wijziging Wet milieubeheer (wijzigingen emissiehandelssysteem)	Algemeen klimaat en overig	EZK/ IenW / BZK	Fit for 55-pakket	Wet	Implementatie Herzieningen van de richtlijn voor de handel in broeikasgasemissierechten (ETS) i.v.m. uitbreiding zeevaart, wegtransport en gebouwde omgeving (inclusief wijziging verordening 2015/757 zeevaart) en i.v.m. luchtvaart. Staatsblad 2024, 65 en Staatsblad 2024, 76.	In werking getreden	1-4-2024
68	Wijziging Besluit handel in emissierechten	Algemeen klimaat en overig	EZK/ IenW / BZK	Fit for 55-pakket	AMvB	Implementatie Herzieningen van de richtlijn voor de handel in broeikasgasemissierechten (ETS) i.v.m. uitbreiding zeevaart, wegtransport en gebouwde omgeving (inclusief wijziging verordening 2015/757 zeevaart) en i.v.m. luchtvaart. Staatsblad 2024, 75.	In werking getreden	1-4-2024
69	Regeling vergunningverlening windenergiegebied IJmuiden Ver kavel Alpha	Energie	EZK	Coalitieakkoord Rutte IV	Regeling	Regeling t.b.v. de vergunningverlening voor het windenergiegebied IJmuiden Ver kavel Alpha (Stcrt 2023, 34855).	In werking getreden	1-1-2024
70	Regeling vergunningverlening windenergiegebied IJmuiden Ver kavel Beta	Energie	EZK	Coalitieakkoord Rutte IV	Regeling	Regeling t.b.v. de vergunningverlening voor het windenergiegebied IJmuiden Ver kavel Beta (Stcrt 2023, 34858).	In werking getreden	1-1-2024
71	Regeling hernieuwbare warmteprojecten	Energie	EZK	Coalitieakkoord Rutte IV	Regeling	Subsidieregeling ter tegemoetkoming van gestegen energieprijzen (SDE-projecten, voor o.a. glastuinbouw).	In werking getreden	16-11-2023
72	Wijziging subsidieregeling TSE Industrie studies	Energie	EZK	Nationaal groeifondsvoorstel GroenvermogenNL	Regeling	Wijziging subsidieregeling ivm toevoegen thema waterstof en openstelling daarvan.	In werking getreden	26-10-2023
73	Wijziging subsidieregeling Demonstratie energie- en klimaatinnovatie (DEI+)	Energie	EZK	Deels klimaatfonds	Regeling	Wijziging subsidieregeling ivm wijzigen en openstellen reguliere thema's en toevoegen thema voor vergassingstechnieken.	In werking getreden	21-11-2023
74	Wijziging subsidiemodules Energie & Klimaat Onderzoek en	Energie	EZK	Regulier, deels Klimaatfonds	Regeling	Samenvoegen subsidiemodules in nieuwe module Energie & Klimaat Onderzoek en Ontwikkeling (EKOO): daarvan	In werking getreden	1-1-2024

	Ontwikkeling (EKOO), Missiegedreven Onderzoek Ontwikkeling en Innovatie (MOOI) en Demonstratie energie- en klimaatinnovatie (DEI+) en de verlenging van de HER+					openstellen thema TSE Industrie O&O; nieuwe openstelling MOOI; toevoegen en openstellen thema voor Vergassing van reststromen binnen module DEI+; verlengen HER+		
75	Wijziging subsidiemodules Missiegedreven Onderzoek Ontwikkeling en Innovatie (MOOI), Energie & Klimaat Onderzoek en Ontwikkeling (EKOO), Demonstratie energie- en klimaatinnovatie (DEI+), TSE Industrie studies, Horizon Europe Partnerships	Energie	EZK	Regulier	Regeling	Toevoegen en openstellen thema aan MOOI, toevoegen en openstellen thema Circulaire economie aan EKOO, openstellen DEI+-thema Aardgasloze gebouwde omgeving, openstellen TSE Industrie studies, openstellen Horizon Europe Partnerships	In werking getreden	1-3-2024
76	Subsidieregeling procesondersteuning voor opschaling renovatieprojecten	Gebouwde omgeving	BZK	Klimaatakkoord/Urgenda	Regeling	Een subsidieregeling met als doel opschaling van verduurzaming in de gebouwde omgeving te stimuleren Door subsidie te verstrekken voor de benodigde procesondersteuning voor bundeling van renovatieplannen voor woningen van samenwerkingsverbanden die hun duurzame renovatieprojecten gezamenlijk willen opschalen.	In werking getreden	8-11-2023
77	Wijziging stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen	Gebouwde Omgeving	BZK		Regeling	Verlenging van de Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen met een jaar.	In werking getreden	31-12-2023
78	Wijziging Subsidieregeling verduurzaming verenigingen voor eigenaars	Gebouwde omgeving	BZK	Toezegging en suggesties marktpartijen en RVO	Regeling	Het doel van de voorgestelde wijzigingen is om de SVVE-regeling nog aantrekkelijker te maken voor verenigingen zodat meer verenigingen overgaan tot verduurzaming van hun woningen en het gebouw.	In werking getreden	1-1-2024
79	Regeling specifieke uitkering versnelling natuurinclusief isoleren	Gebouwde omgeving	BZK	-	Regeling	Verstrekken van een specifieke uitkering om Soortenmanagementplannen te financieren, waarmee gebiedsgerichte ontheffing van verboden uit de wet natuurbescherming kunnen worden gegeven, waardoor sneller kan worden begonnen met isoleren.	In werking getreden	13-12-2023
80	Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma verduurzaming kleine en micro mkb-ondernemingen en bedrijventerreinen	Gebouwde omgeving	BZK	Programma Verduurzaming Gebouwde Omgeving	Regeling	Het verlenen van een eenmalige specifieke uitkering aan de twaalf provincies van Nederland ten behoeve van het ontzorgen van kleine en micro mkb-ondernemingen bij de verduurzaming van bedrijfsmatig vastgoed en een bedrijventerreinen.	In werking getreden	1-2-2024
81	Regeling specifieke uitkering acht NOVEX-gebieden	Gebouwde omgeving	BZK	Programma NOVEX	Regeling	Het verlenen van een eenmalige specifieke uitkering aan de gemeenten Amsterdam en Utrecht en de provincies Gelderland, Groningen, Noord-Brabant, Noord-Holland en Zuid-Holland ten behoeve van een kwalitatief hoogwaardige en duurzame woon- en leefomgeving in acht NOVEX-gebieden.	In werking getreden	1-11-2023
82	Wijziging Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed	Gebouwde omgeving	BZK	Klimaatfonds	Regeling	Wijziging subsidieregeling ivm beschikbaar stellen middelen aan eigenaren van bestaand maatschappelijk vastgoed om hun gebouwen versneld te verduurzamen/renoveren opdat de CO ₂ uitstoot gereduceerd wordt en een bijdrage wordt geleverd aan de EED renovatieverplichting voor maatschappelijk vastgoed. Staatscourant 2024, 5509.	In werking getreden	1-4-2024
83	Wijziging Regeling CO2-heffing industrie ten behoeve van startende en stoppende exploitanten	Industrie	EZK	-	Regeling	Aanpassing uitvoeringsregelgeving van de nationale CO2-heffing industrie in verband met regels voor exploitanten van startende en stoppende broeikasgasinstallaties (Stcrt 2023, 28797).	In werking getreden	1-1-2024
84	Wijziging Regeling CO2-heffing industrie i.v.m. monitoring en rapportage van AVI's	Industrie	EZK	-	Regeling	Aanpassing uitvoeringsregelgeving van de nationale CO2-heffing industrie naar aanleiding van veranderende regels voor afvalverbrandingsinstallaties (AVI's), waarvan de monitoring en rapportage per 01-01-2024 onder het EU ETS komt te vallen (Stcrt 2024, 1412). Inwerkingtreding hangt samen met wijziging Milieubeheer m.b.t. ETS.	In werking getreden	1-4-2024
85	Wijziging van de Wet Milieubeheer in verband met de overgangperiode bij de invoering van een mechanisme voor koolstofcorrectie aan de grens	Industrie	FIN	Fit for 55-pakket	Wet	Met de Verordening (EU) 2023/956 van het Europees Parlement en de Raad van 10 mei 2023 tot vaststelling van een mechanisme voor koolstofcorrectie aan de grens (hierna: de verordening) (PbEU 2023, L 130/52) (CBAM) wordt een koolstofheffing aan de buitengrens van de Europese Unie over invoer van bepaalde goederen geïntroduceerd. De verordening voorziet in een overgangsfase van 1 oktober 2023 tot eind 2025.	In werking getreden	6-12-2023
86	Wijziging van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), het Besluit bouwwerken	Industrie	EZK/BZK	Klimaatakkoord	AMvB	O.a. verbreding met CO ₂ -reductie van de verplichting tot nemen energiebesparingsmaatregelen die zichzelf in vijf jaar of minder terugverdienen. Voor gebouwen en processen.	In werking getreden	1-1-2024

	leefomgeving (Bbl)							
87	Wijziging Omgevingsregeling in verband met de actualisatie van de energiebesparingsplicht	Industrie	EZK/BZK	Klimaatakkoord	Regeling	Uitwerking van de wijziging van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl).	In werking getreden	1-1-2024
88	Wijziging van het Besluit activiteitenleefomgeving	Industrie	EZK/BZK	-	AMvB	De informatieplicht energiebesparing, zoals opgenomen in artikel 2.15 van het Activiteitenbesluit milieubeheer, wordt d.m.v. deze wijzigingen opgenomen in het Bal.	In werking getreden	1-1-2024
89	Wijziging van de Omgevingsregeling	Industrie	EZK/BZK	-	Regeling	Uitwerking van de informatieplicht energiebesparing zoals opgenomen in de Activiteitenregeling milieubeheer wordt met deze wijziging opgenomen in de Omgevingsregeling.	In werking getreden	1-1-2024
90	Wet fiscale klimaatmaatregelen glastuinbouw - Pakket Belastingplan 2024	Landbouw en landgebruik	FIN	Uitvoeren covenant CO2-reductie glastuinbouw en voorjaarspakket klimaat	Wet	CO2-heffing glastuinbouw. (Stb. 2023, 505)	In werking getreden	1-1-2024
91	Wet fiscale klimaatmaatregelen glastuinbouw - Pakket Belastingplan 2024	Landbouw en landgebruik	FIN	Coalitieakkoord Rutte IV	Wet	De inputvrijstelling in de energiebelasting voor gebruik van aardgas bij elektriciteitsopwekking wordt gefaseerd beperkt. (Stb. 2023, 505)	In werking getreden	1-1-2024
92	Wet fiscale klimaatmaatregelen glastuinbouw - Pakket Belastingplan 2024	Landbouw en landgebruik	FIN	Coalitieakkoord Rutte IV	Wet	Het verlaagd tarief in de energiebelasting op aardgas voor de glastuinbouw wordt gefaseerd afgeschaft. (Stb. 2023, 505)	In werking getreden	1-1-2024
93	Subsidiemodule warmte-infrastructuur glastuinbouw	Landbouw en landgebruik	LNV	-	Regeling	Subsidie voor infrastructuur ter bevordering van warmtenetten in de Agro-sector glastuinbouw.	In werking getreden	1-1-2024
94	Subsidiemodule Samenwerking in veenweidegebieden en overgangsgebieden N2000	Landbouw en landgebruik	LNV/NenS		Regeling	Subsidie voor o.a. investeringen in grondwaterpeilbuizen en waterinfiltratiesystemen in combinatie met beheer voor een hoog waterpeil. Openstelling subsidiemodule zal per 1-5-2024 plaatsvinden.	In werking getreden	2-11-2023